

FARKLI NESİLLERDE TESETTÜR ALGISI

Yazar
Büşra ÖZÜDOĞRU

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığının bandrolü ile satılmaktadır.

Bu kitapta yer alan fikirler ve düşünceler yazara ait olup, hiçbir kurum veya kuruluşun görüşünü yansıtmamaktadır. Bu kitap Paylaşılan " Farklı Nesillerde Tesettür Algısı" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-399-216-3	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Farklı Nesillerde Tesettür Algısı	47518
Yazar	Baskı ve Cilt
Büşra ÖZÜDOĞRU	Vadi Matbaacılık
ORCID iD: 0000-0002-4778-8267	Bisac Code
Yayın Koordinatörü	SOC039000
Yasin DİLMEN	DOI
	10.37609/akya.2634

Kütüphane Kimlik Kartı
Özüdoğru, Büşra.

Farklı Nesillerde Tesettür Algısı / Büşra Özüdoğru.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.

224 s. : tablo. ; 135x210 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253992163

1. Sosyal Bilimler-Din Sosyolojisi.

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Türkiye’de tesettür algısının değişimi, muhafazakâr tabanda yaşanan değişimin bir parçası ve somut anlamda değişimin en görünür olduğu kısımlardan birisidir. Geleneksel anlamda tesettür anlayışının zaman içerisinde modern bir anlayışa dönüşmesi, hem Türkiye’de muhafazakâr kadının zihinsel dönüşümünün hem de örtünme pratiklerinde yaşanan dönüşümün göstergesidir. Bugün aynı aile içerisinde farklı nesillerin temsilcisi olan kadınların, tesettür giyimlerinin birbirinden farklılaştığı, aynı zamanda tesettür kavramının zihinlerde yer ettiği sembolün de değiştiği görülmektedir. Dönemin genç tesettürlüleri pek çok yönden anneleriyle farklılaşırken, anneleri ise kendi annelerinden farklılaşmaktadır. Geline nokta ise bugün yaşayan 3 neslin, tesettürü birbirinden farklı yorumlaması söz konusudur.

Bu çalışmada farklı nesillerde yaşanan tesettür algısı, literatür taraması ve kuramsal çerçevenin oluşturulmasının ardından nitel uygulamalı bir araştırma ile değerlendirilmiştir. 6 aileden 3 nesil toplamda 18 kişi ile yarı-yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiş ve tesettür algısının değişimi çok yönlü faktörler eşliğinde ele alınmıştır. Türkiye’de tesettür kavramı uzunca yıllar çalışılmış ve tartışılmış bir konudur. Tesettür kavramı ve tesettürlü kadının toplumsal pratikleri Türkiye’de muhafazakâr tabanın değişimini gösteren, sosyolojik olarak derin anlamları içeren bir konudur.

Bu tez çalışmasının her aşamasında bilgilerini, tecrübelerini ve değerli zamanlarını esirgemeyerek bana her fırsatta yardımcı olan danışman hocam Sayın Doç. Dr. Mahmut Hakkı Akın’a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, her zaman olduğu gibi tez sürecinde de desteğini bir an olsun esirgemeyen değerli eşim Osman’a ve hayatımın tüm anında, yetişmemde büyük emeği olan kıymetli aileme teşekkürlerimi sunarım.

Büşra ÖZÜDOĞRU

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ..... 1

BÖLÜM 1

TESETTÜR KAVRAMI VE TÜRKİYE'DE TESETTÜR 5

1.1. İslam'da Tesettür Kavramı 5

1.2. Sosyolojik Anlamda Tesettür 10

1.3. Tesettür Algısı 15

1.3.1. Geleneksel Anlamda Tesettür Algısı 15

1.3.2. İslamcı Tesettür Algısı 19

1.3.3. Modern Tesettür Algısı 24

1.4. Türkiye'de Tesettürün Değişimi 30

BÖLÜM 2

TOPLUMSAL DEĞİŞME BAĞLAMINDA

TESETTÜR ALGISININ DEĞİŞİMİ 39

2.1. Muhafazakâr Tabanda Yaşanan Toplumsal Hareketlilik 39

2.2. İslami Sermayenin Gelişimi 40

2.3. Tüketime Artışı 46

2.4. Moda Bağlamında Tesettür Modasının Gelişimi 52

2.5. Kamusal Alana Çıkış 59

2.6. Eğitimin Etkileri 68

BÖLÜM 3

ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ 73

3.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi 73

3.2. Araştırmanın Amacı 74

3.3. Araştırmanın Önemi 75

3.4. Yöntem Bilgileri 76

3.5. Araştırma Yöntemi (Modeli).....	77
3.6. Araştırma Örneklemi.....	77
3.7. Verilerin Analizi.....	78
3.8. Çalışma Takvimi.....	78

BÖLÜM 4

ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	81
4.1. Demografik Bilgiler.....	81
4.2. Farklı Nesillerde Örtünme Sebebi ve Tesettürün Anlamı.....	83
4.2.1. Örtünme Sebepleri.....	83
4.2.2. Tesettürün Anlamı.....	89
4.3. Tesettürlü Kadının Kamusal Alandaki Varlığı.....	95
4.3.1. Kamusal Alanda Görünürlüğün Artışı.....	95
4.3.1.1. Kamusal Alanda Aktif Olma ve Çalışma Hayatına Bakış.....	100
4.3.1.2. Tesettürlü Kadının Belli Mesleklere Yönelimi.....	105
4.3.2. Tesettürlü Kadının Kamusal Alanda Sigara İçmesi.....	100
4.4. Erkeğe Bakış Açısı.....	114
4.4.1. Erkeklerle Aynı Çalışma Ortamını Paylaşma.....	114
4.4.2. Erkeklerle Haremlik Selamlık.....	120
4.4.3. Erkek Egemenliğine Karşı Tesettürlü Kadının Çalışması.....	124
4.5. Modern Eğitime Bakış Açısı.....	128
4.5.1. Eğitimin Artışı ve Karma Eğitim.....	128
4.5.2. Eğitime Karşı Evlilik Yaşının Yükselmesi.....	136
4.6. Moda ve Tesettür Modası.....	143
4.6.1. Tesettür Modasına Uyum.....	143
4.6.2. Tesettürde Şıklık.....	149
4.6.3. Tesettür ve Makyaj.....	153
4.7. Modern Tesettür Mağazalarına Bakış.....	158
4.7.1. İhtiyaç ve Alışveriş.....	158
4.7.1.1. Tesettür Kıyafetlerinde Beden Seçimi.....	165

4.7.1.2. Giyilen Tesettür Kıyafeti.....	168
4.7.2. Tesettürde Yaşanan Değişimin Sebebi	172
4.7.2.1. Nesiller Arası Tesettür Değişimi.....	180
4.8. Nesillerin Birbirlerinin Tesettürleri Hakkındaki Düşünceleri	187
4.9. 28 Şubat'ın Tesettürlüler Üzerindeki Etkisi.....	194
4.10. Kimlik Unsuru Olarak Örtünme.....	200
4.11. Tesettürde Anlam Çökmesi ve Tesettürün Metalaşması.....	204
SONUÇ	207
KAYNAKLAR	213

KAYNAKLAR

- AHMAD, Feroz, (2012). **Modern Türkiye'nin Oluşumu**, 11. Baskı, İstanbul: Kaynak Yayınları
- AKDOĞAN, Ali, SUNGUR, Erol (2016). "Postmodern Ortamda Dindarin Değişen Giyim Anlayışı (Başörtüsü Ve Tesettür Örneği Üzerinden Kimlik Tartışması)", **Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2016, Sayı:IX-I, ss. 67-78
- AKDOĞAN, Yalçın, (2000). **Siyasal İslam**, 1.Baskı, İstanbul: Şehir Yayınları.
- AKDOĞAN, Yalçın; "Muhafazakâr-Demokrat Siyasal Kimliğin Önemi ve Siyasal İslamcılıktan Farkı". **AK PARTİ: Toplumsal Değişimin Yeni Aktörleri**, Ed. Hakan Yavuz, 1.Baskı, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2010
- AKIN, Mahmut Hakkı, (2006). "Türbanın Yeniden İcadı Üzerine", **Tezkire Dergisi**, 2006, Sayı: 43-44, ss.224-233.
- AKIN, Mahmut Hakkı; "İktidarda Muhalefetten İktidar Muhafazakârlığına: Türkiye'de Muhafazakârlık Üzerine Bir Değerlendirme". **Toplumsal Hareketler**, Der. Gülcan Işık, 1.Baskı, Nobel Akademi Yayıncılık, Ankara, 2012
- AKTAŞ, Cihan, (2006). **Türbanın Yeniden İcadı**, 1.Baskı, İstanbul: Kapı Yayınları
- AKTAŞ, Cihan, (2016). **Bacıdan Bayana**, 7.Baskı, İstanbul: İz Yayıncılık
- AKTAŞ, Cihan (2014). "Türban/Tesettür/Örtü Üstüne...", **Tohum Dergisi**, 2014, Sayı:150, ss.26-31
- AKYOL, Taha, (2008). **Modernleşme Sürecinde Türban**, 1.Baskı, İstanbul: Nesil Yayınları
- ARSLANTÜRK, Zeki, M.Tayfun Amman, (2014). **Sosyoloji: Kavramlar, Kurumlar, Süreçler, Teoriler**, 10.Baskı, İstanbul: Kaknüs Yayınları
- AŞKIN, Muhittin (2007). "Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler", **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2007, Cilt:10, Sayı:2, ss.2013-220
- BALKANLIOĞLU, Elif, (2014). "Türkiye'de Muhafazakâr Kadın Modernleşmesi Ve İslami Moda Dergilerindeki Yeni Muhafazakâr Kadın", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- BARBAROSOĞLU, Fatma K., (2015), **Şov ve Mahrem**, 2.Baskı, İstanbul: Profil Yayıncılık
- BARBAROSOĞLU, Fatma K., (2013), **Modernleşme Sürecinde Moda ve Zihniyet**, 6.Baskı, İstanbul: İz Yayıncılık
- BARBAROSOĞLU, Fatma K., (2017), **İmaj ve Takva**, 13. Baskı, İstanbul: Profil Kitap
- BAUDRİLLARD, J. (2008), **Tüketim Toplumu**, 3.Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yay.
- BİLGİN, Vejdî (2003). "Popüler Kültür Ve Din: Dindarlığın Değişen Yüzü", **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2003, Cilt:12, Sayı: 1, ss.193-214

- BUHÂRÎ**, Ebû Abdullâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhîm el-Cu'fî (ö. 256/870), **Sahîhu'l-Buhârî**, thk. Muhammed Züheyr b. Nasır en-Nasır, I-IX, Dâru Tavki'n-Necât, Beyrut 2002.
- CAN**, Kemal (1997). "Yeşil Sermaye Laik Sisteme Ne Yaptı?“, **Birikim Dergisi**, 1997, Sayı:99, ss.59-66
- COŞKUN**, Ali (2003). "Din ve Kimlik“, **Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2003, Sayı: 24, ss.5-23
- CRANE**, Diana, (2003). **Moda ve Gündemleri**, 1.Baskı, İstanbul: Ayrıntı yay.
- DAVİS**, Fred, (1997). **Moda, Kültür ve Kimlik**, 1.Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- DEMİREZEN**, İsmail (2010). "Tüketim Toplumunun Oluşumu ve Din ile Etkileşimi“, **Dinbilimleri Akademik Araştırmaları Dergisi**, 2010, Cilt:10, Sayı:3, ss.97-109
- DEMİRPOLAT**, Anzavur (2008). "Selçuklu Kulesinden Kule Site'ye: Konya'da Din, Sermaye ve Dönüşüm“, **EKEV Akademi Dergisi**, 2008, Sayı: 34, ss.483-502
- ERKİLET**, Alev (2012). "Mahremiyetin Dönüşümü: Değer, Taklit ve Gösteriş Tüketimi Bağlamında "İslami" Moda Dergileri“, **Birey ve Toplum Dergisi**, 2012, Cilt:2, Sayı:4, ss.27-39
- GÖLE**, Nilüfer, (2013), **İslamın Yeni Kamusal Yüzleri**, 4.Baskı, İstanbul: Metis Yayınları
- GÖLE**, Nilüfer, (2016). **Modern Mahrem- Medeniyet ve Örtünme**, 13. Baskı, İstanbul: İz Yayıncılık
- GÖRMEZ**, Mehmet (2001). "İlahi Dinlere Göre Başörtüsü“, **İslamiyat Dergisi**, 2001, Sayı:2/2, ss.19-33
- HABERMAS**, Jürgen, (2009). **Kamusallığın Yapısal Dönüşümü**, 8.Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları
- HAENNİ**, Patrick. (2011). **Piyasa İslamı, İslam Suretinde Neoliberalizm**, 1.Baskı, Ankara: Özgür Üniversite Kitaplığı
- HEKİMOĞLU**, Zehra (2014). "Tesettür Algısının Değişimi“, **Tohum Dergisi**, 2014, Sayı:150, ss.14-19
- KARA**, İsmail (2001). "İslamcı Söylemin Kaynakları ve Gerçeklik Değeri Üzerine Birkaç Not“, **İslamiyat Üç Aylık Araştırma Dergisi**, 2001, Sayı:4/4, ss.37-53
- KENTEL**, Ferhat; "Bir Direnişin Anatomisi: Teorinin Raconunu Bozan 'Başörtüsü'", **Örtülemeyen Sorun Başörtüsü: Temel Boyutları ile Türkiye'de Başörtüsü Yasağı Sorunu**, Ed. Neslihan Akbulut, 1.Basım, Akder Yayınları, İstanbul, 2008, ss.27-62
- KIVANÇ**, Ümit (1997). "İslamcılar & Para-Pul: Bir Dönüşüm Hikayesi“, **Birikim Dergisi**, 1997, Sayı:99, ss.39-58
- KÖROĞLU**, C.Zehra, (2009). "Tüketim Kültürü ve Din", Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

- MARSHALL, Gordon, (1999), **Sosyoloji Sözlüğü**, 1.Baskı, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları
- MEŞE, İlknur (2015). “İslami bir moda dergisi örneğinde moda ve tesettür: Ne türden bir birliktelik?”, **Fe Dergi: Feminist Eleştiri**, 2015, Cilt 7, Sayı 1, ss.146-154
- NEUMAN, W.Lawrence, (2013), **Toplumsal Araştırma Yöntemleri, Nitel ve Nicel Yaklaşımlar**, 6.Baskı, 1.Cilt, Ankara: Yayın Odası
- ODABAŞI, Yavuz, (2009). **Tüketim Kültürü, Yetinen Toplumdan Tüketim Topluma**, 4.Baskı, İstanbul: Sistem Yayıncılık
- ONGUN, Selin, (2010), **Başörtülü Kadınlar Anlattı: Türbanlı Erkekler**, 1.Baskı, İstanbul: Destek Yayınevi
- ÖĞÜT, Salim; “Din İlminden Din Bilimine Kadının Örtünmesinin Dini Boyutu”. **Örtülemeyen Sorun Başörtüsü: Temel Boyutları ile Türkiye’de Başörtüsü Yasağı Sorunu**, Ed. Neslihan Akbulut, 1.Basım, Akder Yayınları, İstanbul, 2008, ss.99-129
- ÖKTEN, Büşra. (2016). “**Sanal Tesettür Mağazalarının Sosyal Bir Olgu Olarak Tesettür Alışkanlıklarındaki Değişime Etkisi: İstanbul’da Üniversite Okuyan Kız Öğrenciler Örneği**”, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ÖZDALGA, Elisabeth, (2008), **Modern Türkiye’de Başörtüsü Sorunu**, 1.Baskı, İstanbul: Ufuk Kitapları
- ÖZELGE, E.Özde, (2008). “**İslam ve Kapitalizm İlişkisi: Türkiye’de 1980 Sonrası Tüketim Kültürü ve Tesettür Modası**”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ÖZİPEK, B.Berat; «İnsan Hakları ve İhlaller Ekseninde Bir Örnek: Türkiye’de Başörtüsü Yasağı Sorunu», **Örtülemeyen Sorun Başörtüsü: Temel Boyutları ile Türkiye’de Başörtüsü Yasağı Sorunu**, Ed. Neslihan Akbulut, 1.Basım, Akder Yayınları, İstanbul, 2008, ss.13-23
- ROY, Olivier, (2013), **Küreselleşen İslam**, 2.Baskı, İstanbul: Metis Yayınları
- ŞİMMEL, G. (2013). **Modern Kültürde Çatışma**, 9.Baskı, İstanbul: İletişim Yay.
- ŞİŞMAN, Nazife, (2009), **Sınırsız Dünyanın Yeni Sınırı Başörtüsü**, 2.Baskı, İstanbul: Timaş Yayın Grubu
- TURAN, Namık S. (2013). “Modernleşmeyi Semboller Üzerinden Okumak: Son Dönem Osmanlı Kadın Kiyafetinde Değişim Ve Toplumsal Tartışmalar”, **Kadın Araştırmaları Dergisi**, 2013, Sayı: 12, ss.103-138
- VEBLEN, Thorstein, (2005), **Aylak Sınıfın Teorisi**, 1.Baskı, İstanbul:Babil Yayınları
- YAŞIN, Yael-Navaro; “KİMLİK PİYASASI- Metalar, İslamcılık, Laiklik“. **Kültür Fragmanları- Türkiye’de Gündelik Hayat**, Haz. Deniz Kandiyoti & Ayşe Saktanber, 3.Baskı, Metis Yayınları, İstanbul, 2012

- YILDIRIM**, Ali, Hasan Şimşek (2013) **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, 9.Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi
- YILMAZ**, Bedriye, (2011), **Tarihten Günümüze Örtünmenin Anlamları**, 2.Baskı, İstanbul, İz Yayıncılık
- ZORLUTUNA**, Halide Nusret, (2004), **Bir Devrin Romanı**, 2.Baskı, İstanbul: L&M Yayıncılık
- Elektronik Kaynaklar**
- TÜRK DİL KURUMU**, <http://www.tdk.gov.tr>, (23.09.2016)
- AKTAŞ**, Cihan (24 Nisan 2013) **Güzelliğimizi nasıl tanımlayabiliriz...**, <http://www.dunyabulteni.net/19021/guzelligimizi-nasil-tanimlayabiliriz> (21.01.2017)
- DİYANET İLMİHALİ** (2006). http://www.diyaret.gov.tr/dijitalyayin/ilmi-hal_cilt_2.pdf, Cilt:2, Sayfa:71 (15.01.2017)
- ERDOĞAN**, Aynur (2008). **İslamcılık ve Kapitalizm Alev Erkilet ile Röportaj**, <http://www.dunyabulteni.net/islamcilik-konusmalari/52992/islamcilik-vekapitalizm> (10.12.2016)
- ÖZBOLAT**, Abdullah (2014). **Tüketim Bağlamında Dindarlığın Dönüşümü**, <http://www.birikimdergisi.com/guncel-yazilar/1127/tuketim-baglaminda-dindarligin-donusumu> (20.02.2017)
- SUBAŞI**, Necdet, (2000). **80'li Yıllarda Örtünmenin Anlamı**, <http://www.necdetsubasi.com/calisma/makale/47-80li-yillarda-qortunmeqnin-anlami> (17.01.2017)